

12/2

Flitiga författare

ANTHONY TROLLOPE, som nu av många sättes före både Dickens och Thackeray, intar en särställning bland flitiga och metodiska författare. I sin självbiografi, av vilken en ny upplaga utkom förra året, berättar han i detalj om sitt arbete. Han skrev med klockan framför sig och med föresatsen att producera en dryg trycksida, 250 ord, varje kvarts timme. Under morgontimmarna — därefter var han hindrad av sin tjänst — kunde han på detta sätt få fram omkring tjugu trycksidor. Om han slutade en roman klockan 7.15, påbörjade han gärna en ny klockan 7.20. Att sitta och gona sig efter avslutandet av en bok vore, skriver han, lika löjligt som om en skomakare skulle ta sig ledigt då han gjort ett par skor färdiga. Han ansåg att "den stora hemligheten i en verksamhet som min består i att vara bunden av samma arbetsregler som en hantverkare eller en fabriksarbetare". På aderton år (1862—1879) lyckades han också skriva omkring trettio romaner, varav flertalet omfattade två eller tre volymer — den vid denna tid ordinarie storleken. Först år 1894 dekreterade de engelska lämbiblioteken att de inte längre ville ha romaner i tre band, och på ett par år sjönk antalet böcker av detta omfång från 184 till 4.

Trollopes flit har ofta behandlats med förakt. Times skrev i en artikel för nära fyrtio år sedan att Trollope genom publicerandet av sin självbiografi tillfogat "sitt rykte ett ödesdigert slag". Det var just de pedantiska metoderna man ansåg löjliga. En författare borde skriva då han måste skriva, med inspiration, och ingen kunde tänka sig att inspiration inträdde mellan sex

och tio på morgonen dag efter dag, år efter år. Trollope kunde därför inte riktigt tas på allvar; han måste trots allt ha varit mer hantverkare än konstnär.

Artikeln i Times uppkallade Arnold Bennett. Det vore absurt att fördöma Trollope därför att han var så flitig, skrev Bennett. "Hans rykte beror på värdet av hans romaner, och inte på hans sätt att skriva dem." Varför skulle man inte kunna skriva stor litteratur efter tidtabell med en klocka på bordet? "Folk som pratar om nödvändigheten av att vänta på inspiration vet ingenting om konstnärlig verksamhet. De har bara läst sentimentala fraser om saken. Hela sättet att resonera är orimligt och dessutom typiskt viktoriantskt." Av Bennetts dagbok framgår att han talade i egen sak. Han kunde nästan mäta sig med Trollope i flit och pedanteri. I regel skrev han i slutet av varje år upp hur mycket han presterat under året. Den 31 december 1907 antecknar han att det förflutna året varit rekordmässigt givande: produktion 375.000 ord, alltså omkring 1.500 trycksidor. Den 31 december 1908 kan han registrera nytt rekord, 423.500 ord. Följande år blev sämre. Den 3 januari 1910 antecknades i dagboken: "Totalsumman 312.100 ord. Mycket mindre än året förut." Liksom Trollope bokförde Bennett också arbetstimmar och inkomster. När man läser dagboken med dess triumfrop över antalet sidor och pund och dess klagan någon enstaka gång över lättja och tröghet förstår man bättre Bennetts lysande skildring av girigheten i "Riceyman steps".

Hur är det med andra författare? I biografierna påträffas sällan uppgifter om arbetssätt och kvantitativa resultat. Att räkna ut genomsnittsproduktionen under årtionden är lätt, men det är snarast arbetsmetoden och produktionen under de aktiva perioderna som har något intresse. Till dem som är kända för sin flit hör Walter Scott; sedan han blivit ruinerad och börjat arbeta för att betala sina skulder tycks han långa tider ha uppnått trettio trycksidor om dagen. Dickens närmade sig åtminstone under vissa skeden liknande prestationer. Dostojevskij, Strindberg och Hjalmar Bergman kunde under hektiska tider nå en enorm produktivitet; särskilt hos Dostojevskij var det omedelbara behovet av pengar högst stimulerande. Andra, såsom Flaubert och Ernst Ahlgren, var metodiska arbetare, men presterade kvantitativt mycket litet även under produktiva perioder. En amerikansk journalist, som nyligen intervjuat en del moderna

författare i ämnet (Gelder, Writers and writing), har fått ytterst skiftande svar; de flesta betraktar fem trycksidor som ett gott dagsresultat, men många är ovilliga att behandla frågan.

Den uppfattning som Times gav uttryck åt är säkerligen ganska vanlig. En författare skall skriva under inspiration, under inre tvång; endast sämre skribenter arbetar regelbundet och systematiskt som tjänstemän på sitt kontor. Men de exempel som här anförts pekar inte i den riktningen. Kvaliteten synes inte stå i vare sig direkt eller omvänd proportion till kvantiteten; ett systematiskt arbete utesluter inte lysande prestationer. Inte heller finns anledning att instämma i Thomas Manns ord att en författare är en person som har särskilt svårt för att skriva; enligt denna tankegång skulle en metod som Flauberts vara den korrekta. Omfattningen av Manns egen produktion tyder för resten på att han inte själv hör till dem som pressar fram satserna med svårighet och vända. Det lär inte gå att formulera regler eller principer i frågan.

Herbert Tingsten